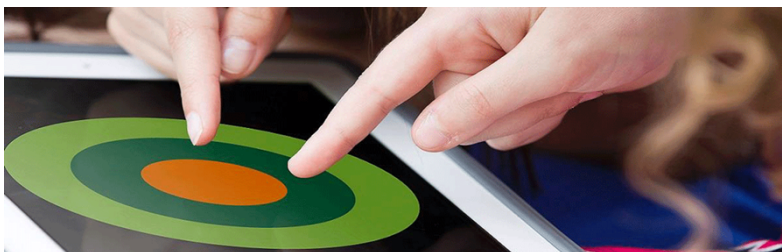

Notitie financiële gevolgen Omgevingswet

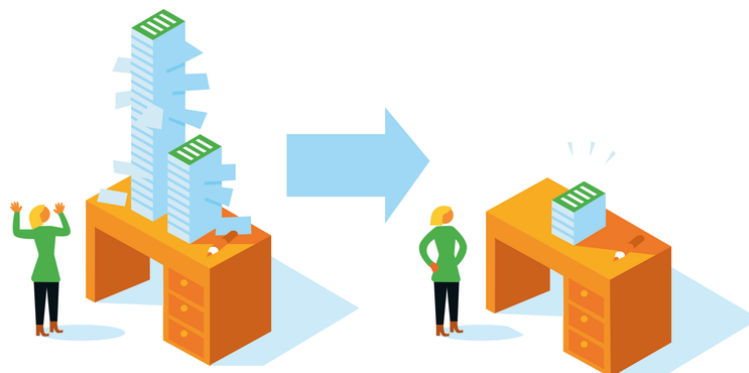
Juni 2020

1. Inleiding

Op 1 januari 2022 treedt de Omgevingswet in werking. Met deze wet worden de ruimtelijke regels voor het beheer en de ontwikkeling van de leefomgeving volledig herzien.

Waarom een verandering?

In 1810 werd in Nederland de Mijnwet van kracht: de eerste wet gericht op de leefomgeving. Sinds die tijd zijn er veel wetten en regels bijgekomen. In de loop der jaren is daardoor een complex geheel ontstaan. Ook zijn oude regels vaak niet meer geschikt voor de maatschappelijke opgaven van nu, bijvoorbeeld als het gaat om energietransitie. Daarom komt de Omgevingswet: één wet die alle wetten voor de fysieke leefomgeving bundelt en moderniseert.

Afb. 1: het nieuwe stelsel voor het omgevingsrecht bundelt 26 wetten, vele tientallen AMvB's en ministeriële regelingen tot 1 wet, 4 AMvB's en 1 Omgevingsregeling (illustratie: Rijksoverheid).

Verbeterdoelen Omgevingswet

Het motto van de nieuwe wet is 'Ruimte voor ontwikkeling, waarborgen voor kwaliteit'. De wetgever heeft hierbij vier verbeterdoelen geformuleerd:

- Het omgevingsrecht is inzichtelijk, voorspelbaar en gemakkelijk in het gebruik.
- De leefomgeving staat op een samenhangende manier centraal in beleid, besluitvorming en regelgeving.
- Een actieve en flexibele aanpak biedt overheden meer bestuurlijke afwegingsruimte.
- Besluitvorming over projecten in de fysieke leefomgeving gaat sneller en beter.

De Omgevingswet bepaalt dat inwoners, ondernemers en organisaties moeten kunnen deelnemen aan beleid- en besluitvormingsprocessen. Ook vraagt de wet een andere werk- en denkwijze van iedereen. Open, samenhangend, flexibel en uitnodigend zijn daarbij de kernwoorden. Minder en overzichtelijke regels, meer ruimte voor initiatieven en maatwerk vragen om een cultuurverandering en wederzijds vertrouwen. Het doel van een initiatief in de fysieke leefomgeving moet centraal staan in plaats van de vraag 'mag het wel?'. Tegelijkertijd blijft het een verantwoordelijkheid van de overheid om belangen af te wegen en moet er oog blijven voor de effecten van een initiatief.

Over deze notitie

De invoering van de Omgevingswet raakt veel plekken in de gemeentelijke organisatie en dat heeft financiële gevolgen. De invoering gaat gepaard met incidentele lasten, bijvoorbeeld voor het uitvoeren van projecten, trainen van medewerkers en omschakelen naar nieuwe werkwijzen. Daarnaast zijn er structurele effecten, bijvoorbeeld door extra kosten voor digitale voorzieningen en lagere legesinkomsten door minder vergunningen.

Deze notitie schetst een beeld van de financiële gevolgen van de Omgevingswet voor de gemeente Rheden. In deel 2 beschrijven we welke afspraken er tussen de bestuurlijke koepels en het Rijk zijn gemaakt over de financiële effecten van het nieuwe stelsel. Deel 3 geeft een indicatie van de eenmalige kosten die de invoering op lokaal niveau met zich meebrengt. Deel 4 gaat over de structurele financiële effecten van de wet.

2. Afspraken Rijk - gemeenten

Over de kosten en baten van de Omgevingswet zijn interbestuurlijk afspraken gemaakt. Deze afspraken tussen Rijk, provincies, waterschappen en gemeenten vormen de basis voor de verdere uitwerking en invoering van het nieuwe stelsel. De afspraken tussen de bestuurlijke koepels en het Rijk zijn vastgelegd in het Bestuursakkoord (2015), het Financieel Akkoord (2016) en aangevuld met het Beheerakkoord Digitaal Stelsel Omgevingswet (2018).

Hoofdpijnen financiële afspraken

In het Financieel Akkoord is afgesproken dat de transitiekosten, die met de invoering van de Omgevingswet samenhangen, worden gedragen door de 'eigen' organisatie. Gemeenten dienen de invoeringskosten dus zelf te financieren. Daar staat tegenover dat gemeenten voor structurele besparingen, waarvan op termijn mogelijk sprake is, niet worden gekort op het gemeentefonds. Daarnaast is afgesproken dat alle overheden, via een verdeelsleutel, bijdragen aan de uitvoeringskosten van landelijke voorzieningen voor het Digitaal Stelsel Omgevingswet. De gemeenten staan hierbij voor 70% aan de lat, het Rijk voor 19%, de provincies voor 6% en waterschappen voor 5%. Gemeenten betalen dit door een uitname uit het gemeentefonds.

Evaluatie financiële afspraken

In het Financieel Akkoord, Bestuursakkoord en de Beheerovereenkomst zijn procesafspraken gemaakt over de momenten waarop de afspraken rondom de kosten en baten van de stelselherziening worden besproken en geëvalueerd. De structurele effecten worden via onafhankelijk onderzoek in beeld gebracht. Het Rijk en onder andere de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) begeleiden deze onderzoeken. Dit proces loopt, maar omdat het nieuwe stelsel nog niet op alle onderdelen inhoudelijk klaar is, zijn ook alle onderzoeken nog niet compleet.

Naar verwachting wordt in het najaar van 2020 een tussenstap afgerond. Op dat moment moet er een integraal financieel beeld van het nieuwe stelsel liggen. De betrokken partijen kijken vervolgens opnieuw naar het totaalplaatje en doen, zo nodig, aanvullend onderzoek. Ongeveer een jaar na de inwerkingtreding van de wet vindt een eerste financiële evaluatie plaats op basis van ervaringscijfers. In 2026 volgt een tweede evaluatie van de gemaakte afspraken en structurele effecten.

Gevolgen uitstel Omgevingswet

In april 2020 liet de minister weten dat voor een goede invoering van de Omgevingswet nog flink wat stappen moesten worden gezet, vooral op het gebied van het Digitaal Stelsel. Gecombineerd met de aanpassingen in het dagelijks werk als gevolg van het Coronavirus, kwam de haalbaarheid van de beoogde invoeringsdatum (1 januari 2021) daarmee in het geding. In mei 2020 hebben het Rijk en de koepels van gemeenten, provincies en waterschappen overeenstemming bereikt over een nieuwe datum voor inwerkingtreding van de wet. Door de invoering een jaar op te schuiven, naar 1 januari 2022, krijgen alle partijen extra tijd en ruimte voor een goede invoering.

Het uitstel van de wet heeft voor gemeenten twee soorten financiële gevolgen:

1. Eventuele financiële en/of maatschappelijke baten van de nieuwe manier van werken onder de Omgevingswet worden pas na inwerkingtreding gerealiseerd. Door het uitstel van de wet komen deze baten dus ook later.
2. Door een langere periode tot de inwerkingtreding van de Omgevingswet moeten gemeenten langer investeren in de voorbereiding. Deze transitiekosten vallen in de praktijk vaak hoger uit dan verwacht en nemen door het jaar uitstel verder toe.

Herijking financiële afspraken?

De VNG achtte het - tot het moment waarop tot uitstel van de wet besloten werd - niet verstandig om de financiële afspraken ter discussie te stellen. Dat zou de voortgang en stabiliteit van de stelselwijziging niet ten goede komen. Nu er is besloten tot uitstel is een discussie over de invoeringskosten volgens de VNG wel opportuun. Gemeenten staan immers op meerdere vlakken voor financiële uitdagingen, onder meer door de ontwikkelingen in het sociaal domein, de grote opgaven in het fysieke domein en de economische en financiële gevolgen van de Coronacrisis. Het bestuur en de commissies van de VNG nemen in de komende periode het voortouw om tot een gezamenlijke koers en inzet te komen voor een mogelijke herijking van de financiële afspraken.

3. Invoeringskosten

Om inzicht te krijgen in de lokale kosten die met de invoering van de Omgevingswet samenhangen, maken we gebruik van het Financieel Dialoogmodel van de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG). Dit model is op initiatief van de VNG ontwikkeld met hulp en inbreng van diverse kleine, middelgrote en grote gemeenten en in samenwerking met financieel experts van Deloitte. Het model is al enige tijd in gebruik en is sindsdien meer en meer toegespitst op het inzichtelijk krijgen van de invoeringskosten (eenmalige kosten) van de stelselwijziging. De invoeringskosten worden berekend op basis van aannames die samen met de gemeenten zijn opgesteld en gevalideerd.

Naast dit model heeft de VNG in 2020 ook een Werkwijze Structurele Effecten uitgerold, specifiek gericht op de lange-termijn effecten van de Omgevingswet. De structurele effecten komen in deel 4 van deze notitie aan bod.

Voorbeeld van een eenmalige invoeringslast:

Vanaf 1 januari 2022 moet de gemeente in staat zijn om aanvragen of meldingen vanuit de landelijke voorziening van het Digitaal Stelsel Omgevingswet te ontvangen. Het installeren van de benodigde software en digitale infrastructuur leidt in 2021 tot een eenmalige kostenpost van 3.000 euro.

Omvang invoeringskosten

Op basis van de ramingen in het Financieel Dialoogmodel en afgezet tegen andere gemeenten met een vergelijkbare omvang, schatten we de totale eenmalige invoeringskosten voor de gemeente Rheden vanaf 2020 op € 1.278.254,-. Deze kosten zijn eenmalig in die zin dat wanneer de Omgevingswet uiteindelijk volledig is ingevoerd er van deze kosten geen sprake meer is. Overigens zal de invoering van de wet meerdere jaren duren en worden de invoeringskosten dus ook over meerdere jaren verspreid, zoals onderstaande tabel laat zien.

	2020	2021	2022	2023	2024	Totaal
Invoeringskosten	211.121	311.346	252.858	258.934	243.995	1.278.254
Incidenteel budget						292.500
Aanvullend benodigd						985.754

De invoeringskosten bestaan uit de geschatte kosten voor:

Wet- en regelgeving, pilots en kerninstrumenten	€ 479.676	
Dienstverlening, participatie en publieksvoorlichting	€ 78.000	
Opleidingen, inzet/inhuur medewerkers en bedrijfsprocessen	€ 664.310	
Digitaal Stelsel, informatiearchitectuur en website	€ 123.545	
Cultuurverandering	€ 67.276	+

Voordeel door regionale samenwerking	€ 134.553	-
	=====	
	€ 1.278.254	

Het incidenteel beschikbare budget van € 292.500 is daarmee niet voldoende om de invoeringskosten te dekken. In de Kadernota werd deze ontwikkeling al aangekondigd. In de Begroting 2021 wordt hiervoor een aanvullende budgetaanvraag gedaan.

4. Structurele effecten

Naast de eenmalige invoeringskosten heeft de implementatie van de Omgevingswet ook structurele effecten op onze organisatie: functies veranderen, de opbrengsten uit leges dalen, sommige taken vervallen, terwijl er op andere gebieden juist taken ontstaan of bijkomen.

***Voorbeeld van een structureel effect:**
Vanaf 1 januari 2022 geldt een nieuwe lijst met eenvoudige bouwwerken waarvoor geen technische bouwtoets meer gevraagd kan worden. Daardoor vervalt mogelijk meer dan de helft van de huidige toetsen. Dit werkt op twee manieren door: er vallen taken weg en de legesopbrengsten worden minder. Tegelijkertijd kunnen de werkzaamheden voor de ruimtelijke toets juist toenemen.*

De Omgevingswet kent veel decentrale beleidsruimte en daarmee keuzevrijheid op lokaal niveau. Keuzes die hun effect gaan hebben op de organisatie en zijn financiën. Denk bijvoorbeeld aan mogelijke besparingen die samenhangen met een vermindering van het aantal visies, plannen en vergunningen. Aangezien veel inhoudelijke keuzes pas op een later moment door het gemeentebestuur worden gemaakt, zijn de structurele financiële gevolgen in deze fase van het invoeringsproces nog moeilijk in te schatten. Ook op landelijk niveau zijn nog niet alle financiële effecten van de stelselwijziging volledig in beeld. Zo vindt er nog onderzoek plaats naar de financiële effecten van de toegenomen decentrale beleidsruimte.

In de tabel hieronder staan een aantal structurele financiële effecten die het nieuwe stelsel kan hebben. Uiteraard spelen nog meer effecten een rol, maar op basis van de huidige stand van zaken in het invoeringsproces zijn dit de belangrijkste te verwachten effecten.

In deze notitie ligt de focus op de structurele effecten voor de gemeentelijke organisatie, maar van sommige effecten kunnen ook onze inwoners en bedrijven profiteren. Bijvoorbeeld als zij geen leges meer hoeven te betalen of als zij minder administratieve lasten ervaren. Dit is met een vinkje aangegeven in de kolom Maatschappelijke besparing. Daarnaast zijn er twee onderwerpen die qua financiële voorbereiding op het nieuwe stelsel grote urgentie hebben: de legestarieven en de afspraken en financiële arrangementen met de Omgevingsdienst. Dit staat met een uitroeptekens aangegeven in de laatste kolom. Onder de tabel volgt per effect een korte toelichting.

	Kosten	Inkomsten	Maatschappelijke besparing	Prioriteit
Actualiseringsplicht en planmaximalisatie vervalt	Besparing mogelijk		✓	
Vereenvoudigde planvorming en wijziging	Besparing mogelijk		✓	
Globaal karakter Omgevingsplan	Besparing mogelijk		✓	
Geen ruimtelijke toets, maar regels	Besparing mogelijk, extra kosten bij meldplicht	Legesinkomsten omlaag	✓	
Meldplicht vervalt	Besparing mogelijk		✓	
Aanpassen leges	Besparing door uitbreiding lijst eenvoudige bouwwerken	Legesinkomsten omlaag door uitbreiding lijst eenvoudige bouwwerken, mogelijk extra inkomsten voor milieubelastende activiteiten en bodemsaneringsplannen	✓	!
Herijken afspraken Omgevingsdienst	Afhankelijk van takenpakket			!
Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO)	Hogere kosten applicaties, op termijn mogelijk	Lagere inkomsten door uitname gemeentefonds	✓	

	besparing op dienstverlening			
Gevolgen personeelsformatie	Verschuiving werkzaamheden, structurele gevolgen onzeker			

1. Actualiseringsplicht en planmaximalisatie vervalt

De huidige bestemmingsplannen veranderen als gevolg van nieuwe ontwikkelingen, beleidswijzigingen of planactualisaties. Dit zal straks niet anders zijn, maar de verplichte actualisatie vervalt. Voorheen moesten plannen om de 10 jaar opnieuw worden vastgesteld, ook als daar geen inhoudelijke aanleiding voor was. Die actualisatie hoeft niet meer. De bijbehorende kosten van procedures en onderzoeken vallen daarmee weg. Daarnaast mag de gemeente bij het maken van een bestemmingsplan niet uitgaan van een realistische invulling, maar is het verplicht van een maximale invulling uit te gaan. Alles wat volgens het plan kan, moet verondersteld worden ook te gebeuren. Dit leidt tot een maximale onderzoeksplicht. Met de Omgevingswet kan de gemeente straks uitgaan van een realistische invulling en een minder uitvoerige planschade risicoanalyse. Dit kan leiden tot een besparing op de kosten van planvorming.

2. Vereenvoudigde planvorming en wijziging

Wanneer de gemeente een ruimtelijke ontwikkeling mogelijk wil maken of nieuw beleid wil vastleggen, dan moet nu vaak een geheel nieuw bestemmingsplan worden gemaakt. Met de Omgevingswet hoeven straks alleen die onderdelen van het Omgevingsplan te worden gewijzigd die voor de ontwikkeling of voor het beleidsvoornemen nodig zijn. De nieuwe procedure is vergelijkbaar met de manier waarop nu een lokale verordening kan worden gewijzigd. In het begin zullen nieuwe ontwikkelingen en wijzigingen van het Omgevingsplan tot extra kosten leiden, bijvoorbeeld voor cursussen voor medewerkers of het binnenhalen van externe expertise, maar dat zijn tijdelijke lasten die onder de invoeringskosten vallen. Op lange termijn kan de vereenvoudigde planvorming kostenbesparend werken.

3. Globaal karakter Omgevingsplan

In het Omgevingsplan bepaalt de gemeente op hoofdlijnen waar ruimtelijk wel of geen veranderingen gewenst zijn. Dit gebeurt nu ook al wel, maar door de huidige regelgeving wordt in de meeste bestemmingsplannen uitputtend beschreven wat op welke plek is toegestaan. In plaats van gedetailleerde plannen kan de gemeente kiezen voor het instellen van een vergunningplicht voor omgevingsplanactiviteiten. Daarmee wordt de procedure en onderzoeksplicht vereenvoudigd, omdat onderzoek pas hoeft plaats te vinden als voor de activiteit een vergunning wordt aangevraagd. Op dat moment is duidelijk hoe de activiteit precies wordt vormgegeven, zodat minder varianten hoeven te worden onderzocht. Een globaal Omgevingsplan leidt ook tot minder afwijkvergunningen. Het voordeel van globaal bestemmen zal naar verwachting vooral neer slaan bij inwoners en bedrijven.

4. Geen ruimtelijke toets, maar regels

Een vergunning voor bouwactiviteiten bestaat nu nog uit een bouwkundige toets en een ruimtelijke toets. Deze twee worden van elkaar losgeknipt. De gemeente kan dan in het Omgevingsplan aangeven voor welk type bouwwerken in welk gebied een ruimtelijke toets nodig is en aan welke kaders bouwwerken moeten voldoen. Dit kan tot een kostenbesparing voor inwoners en bedrijven leiden, omdat er minder leges verschuldigd zijn en de administratieve lasten afnemen. Als de gemeente ervoor kiest om in plaats van de vergunning een meldplicht in te stellen, dan gaat de gemeente per saldo meer kosten maken, omdat de kosten van de melding niet verhaald kunnen worden.

5. Meldplicht vervalt

Voor veel bedrijven en inrichtingen vervalt de meldplicht van rijkswege. Het gaat bijvoorbeeld om de meldplicht voor horeca, sommige typen onderwijs, sportfaciliteiten, kantoren of detailhandel. In de zogenaamde Bruidsschat zijn alle meldplichten die vervallen echter weer opgenomen. Totdat de gemeente in het Omgevingsplan anders beslist, blijven de meldplichten daarmee voorlopig gewoon van kracht. Iedere gemeente zal zelf de afweging moeten maken of de verkregen informatie uit meldingen noodzakelijk is. Als de gemeente besluit het aantal meldplichten te reduceren, leidt dit tot een kostenbesparing voor de gemeente en de betreffende bedrijven of inrichtingen.

6. *Aanpassen leges*

Na inwerkingtreding van de Omgevingswet mogen leges worden geheven op vergunningen voor milieubelastende activiteiten. Er is voortaan één geïntegreerde Omgevingsvergunning, waarvoor op alle onderdelen leges kunnen worden geheven. Het idee is dat degene die profiteert van de vergunning ook degene is die hiervoor betaalt. Het structurele effect dat optreedt is geen besparing, maar een extra opbrengst.

Daarnaast worden de technische bouwtoets en de ruimtelijke toets twee aparte vergunningen. Bij het berekenen van de legestarieven moet rekening worden gehouden met het gegeven dat veel huidige bouwtoetsen vervallen, omdat de lijst van eenvoudige bouwwerken flink wordt uitgebreid. Tegenover de besparing die daarmee optreedt, staat een ongeveer even grote daling van de legesinkomsten. Het zijn dan ook vooral de inwoners en bedrijven die profiteren, omdat de leges en administratieve lasten van de vergunningaanvraag wegvallen. Hierbij moet ook worden nagegaan wat dit betekent in relatie tot de opbrengsten van grote(re) bouwprojecten en de bepaling dat leges kostendekkend zijn. Als de gemeente er op termijn bovendien voor kiest de ruimtelijke toets te vervangen door algemene regels, dan treedt eenzelfde vraagstuk op. Overigens zal dit besluit op de datum van inwerkingtreding nog niet genomen zijn, omdat het onderdeel is van de besluitvorming over het Omgevingsplan die in de loop van 2022 – 2029 plaatsvindt.

Een derde categorie leges betreft de leges voor bodemsaneringsplannen. Hiervoor mogen nu geen leges worden geheven, maar dat verandert en ook hiervoor zullen dan tarieven moeten worden vastgesteld. Bij het voorbereiden van de besluitvorming over deze en andere legestarieven maken we gebruik van de handreiking die de VNG hiervoor heeft opgesteld.

7. *Herijken afspraken Omgevingsdienst*

De inhoudelijke en organisatorische keuzes bij de invoering van de Omgevingswet hebben ook gevolgen voor de financiële afspraken met de Omgevingsdienst. Onderdelen van het takenpakket van de dienst veranderen en de bekostiging moet daarop worden aangepast. Sinds het voorjaar van 2020 overleggen de regiogemeenten en Omgevingsdienst Regio Arnhem via een platformoverleg met elkaar om te verkennen wat het nieuwe stelsel betekent voor de taken en werkwijze van de dienst en de afspraken en arrangementen met de gemeenten. Medio 2020 worden een viertal regionale werkgroepen gevormd om bepaalde onderdelen van dit vraagstuk verder uit te werken. Aangezien het wijzigen van de opdracht aan de Omgevingsdienst, werkafspraken, financiële arrangementen en bestuurlijke besluitvorming hierover veel tijd kost, is het zaak dit in de tweede helft van 2020 met de nodige prioriteit op te pakken.

8. *Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO)*

In het Beheerakkoord dat het Rijk en de koepels zijn overeengekomen, is afgesproken dat gemeenten 70% van de beheerkosten van het DSO financieren door een uitname uit het gemeentefonds. Daarnaast vallen de licentiekosten voor lokale applicaties, vanwege de extra functionaliteiten, hoger uit dan de kosten voor de huidige applicaties. Hier staat tegenover dat het DSO op lange termijn mogelijk tot structurele besparingen leidt doordat de kwaliteit en efficiëntie van de digitale dienstverlening verbetert.

9. *Gevolgen personeelsformatie*

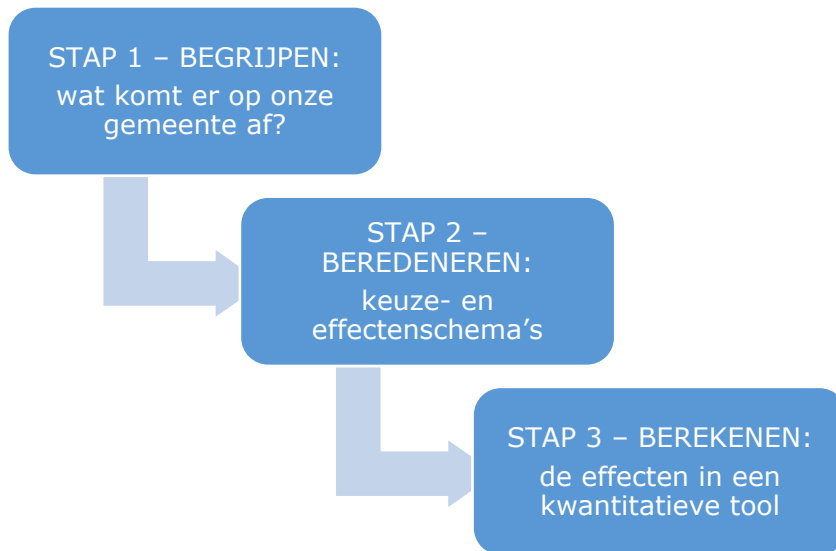
De structurele gevolgen voor de omvang van de personeelskosten zijn in deze fase van het invoeringsproces nog onzeker. Wat wel zeker is, is dat er een verschuiving van werkzaamheden binnen en tussen functies gaat optreden. Zo zullen er straks minder vergunningplichten, meer zorgplichten en meer algemene regels zijn. Dit leidt tot meer toetsing achteraf en zorgt voor een verschuiving van taken van vergunningverlening naar toezicht en handhaving. Dit zal niet allemaal gelijk in januari 2022 zijn, maar wel op termijn.

Op sommige gebieden zullen activiteiten teruglopen, maar op andere gebieden neemt het werk juist toe. Bijvoorbeeld in het vooroverleg met initiatiefnemers en in het begeleiden en beoordelen van participatietrajecten. Het kost immers tijd en capaciteit om een zorgvuldig participatieproces te doorlopen. De wetgever gaat er vooralsnog vanuit dat deze investering aan de voorkant van het proces zich aan de achterkant terugverdient, omdat er minder tijdrovende en kostbare formele procedures nodig zijn. De wetgever stelt dat een goed proces meer draagvlak oplevert en dat de omgeving zich daardoor beter gehoord voelt. Dat zal in veel gevallen inderdaad zo zijn, maar absolute garanties daarop bestaan niet. Elke belanghebbende behoudt namelijk het recht op bezwaar en beroep. Of de extra inzet op het

gebied van participatie zichzelf inderdaad terugverdient, gaat daarom pas na verloop van tijd in de praktijk blijken.

Inzichtelijk maken lokale structurele effecten

Om de lokale structurele effecten van de stelselwijziging inzichtelijk te maken, heeft de VNG de 'Werkwijze structurele effecten Omgevingswet' ontwikkeld. Deze werkwijze biedt ondersteuning bij besluiten gedurende het invoeringsproces. Begin 2020 is de werkwijze via een pilot bij 20 gemeenten succesvol doorlopen. In de loop van 2020 wordt de werkwijze, in samenwerking met financiële dienstverleners, landelijk beschikbaar gesteld. De dienstverleners volgen het instrumentarium dat door de VNG is ontwikkeld en de VNG houdt regie op de werkwijze en uitrol. De werkwijze bestaat uit drie stappen: begrijpen, beredeneren en berekenen.

Stap 1: begrijpen (najaar – eind 2020)

Als gemeente hebben wij bij de invoering van de Omgevingswet een groot aantal keuzes te maken. In het najaar van 2020 neemt de gemeenteraad met het Ambitiedocument een eerste besluit over de uitgangspunten en richting voor het verdere invoeringsproces. Daarna worden stap voor stap voor ieder kerninstrument (Omgevingsvisie, Programma, Omgevingsplan en Omgevingsvergunning) nadere keuzes gemaakt. De VNG heeft voor elk van deze instrumenten een spiekbrieftje gemaakt, waarin de belangrijkste keuzes beschreven worden. In stap 1 worden deze keuzes inzichtelijk gemaakt. Daarnaast komt de gemeente voor veranderingen te staan, waarbij het zelf geen keuze heeft. Bijvoorbeeld door wet- en regelgeving zonder lokale beleids- of afwegingsruimte. Een goed beeld van die veranderingen en de impact daarvan op de gemeentelijke organisatie is eveneens van belang om te begrijpen wat er in de komende jaren allemaal op de gemeente afkomt.

Stap 2: beredeneren (begin 2021)

In de tweede stap van de Werkwijze structurele effecten Omgevingswet wordt gebruik gemaakt van oorzaak-gevolgdiagrammen. Elke keuze die bij de invoering van de wet wordt gemaakt, is een oorzaak die leidt tot één of meer gevolgen. Die gevolgen leiden vervolgens weer tot effecten in de gemeentelijke organisatie of daarbuiten. Stap 2 bestaat uit een interactieve workshop rondom de te maken keuzes en hun gevolgen. Voor verschillende keuzes worden de gevolgpatronen uitgewerkt en op de lokale situatie toegepast.

Stap 3: berekenen (medio 2021)

Binnen de Werkwijze structurele effecten is op basis van de oorzaak-gevolgdiagrammen een tool ontwikkeld. Deze tool ondersteunt bij het kwantitatief maken van een deel van de keuzes en hun effecten op de gemeentelijke organisatie. Een kanttekening is echter op zijn plaats: het doen van exacte voorspellingen is met de tool niet mogelijk. Het kwantificeren van de effecten is vooral bedoeld om het gesprek in de organisatie op gang te brengen. Vanuit de Werkwijze structurele effecten wordt dit gesprek met een werksessie en maatwerk ondersteund. Het resultaat van de 3 stappen is een denkkader om de structurele effecten van de invoeringskeuzes bij de Omgevingswet te begrijpen, beredeneren en waar mogelijk berekenen.